Kose valla arengukava 2023 - 2035

2022

Sisukord

Eessõna 2

1. Kose valla arengustrateegia 3
   - 1.1. Läbivad põhimõtted 3
   - 1.2. Visioon aastaks 2035 3
   - 1.3. Valdkonnaülesed eesmärgid 3
2. Valdkondlikud arendussuunad ja tegevused 5
   - 2.1. Haridus 5
   - 2.2. Sotsiaal 8
   - 2.3. Elukeskkond 9
   - 2.4. Kultuur ja sport 11
   - 2.5. Juhtimine 13
   - 2.6. Piirkondlikud prioriteedid 15
3. Arengukava rakendamine ja seire 16

Lisa 1: valla hetkeolukorra ülevaade 17

Lisa 2: rahvastikuprognoos 17

Lisa 3: investeeringute ja tegevuste kava 17

Eessõna

Ligi 7600 elaniku ja 533 km^2 suuruse territooriumiga Kose vald paikneb Harju maakonnas 40 km pikkuses osas Tallinn-Tartu maantee ümbruses. Vallas on 5 alevikku (Ardu, Habaja, Kose, Kose-Uuemõisa, Ravila) ja 58 küla, valla administratiivne keskus on ligi 2200 elanikuga Kose alevik.

Valda iseloomustab mitmekesine asustusstruktuur. Siin on nii linnalise iseloomuga asumeid kui ka hõredat hajaasustust. Valla arengu peamiseks mõjutajaks on suhteline lähedus Tallinnale ning valda läbiv Tallinn–Tartu–Luhamaa maantee, mille kaudu on suur osa vallast ligi pooletunnise autosõidu kaugusel Tallinna kesklinnast. Valla elanike arv on pikalt püsinud stabiilne, jäädes veidi kõrgemaks kui 7000. Alates 2019. aastast on aga aset leidnud suhteliselt kiire elanike arvu kasv aktiivse elamuehituse ja rände tulemusena, mis on kaasa toonud ka suurema surve kohalikule omavalitsusele, eelkõige lasteaia- ja koolikohtade pakkumisel Kose ja Kose-Uuemõisa piirkonnas.

Käesolev valla arengukava on koostatud 2022. aastal laiapõhjalise kaasamise tulemusena. Arengukava esimeses osas on välja toodud Kose valla strateegia – läbivad põhimõtted, visioon ning valdkondade ülesed eesmärgid. Teine osa sisaldab valdkondlikke väljakutseid ja tugevusi, soovitud seisundi kirjeldust ning investeeringuid ja tegevusi. Kolmandas osas on kajastatud arengukava seire ja hindamisega seonduv. Lisaks koostati arengukava protsessi raames valla hetkeolukorra analüüs (lisa 1) ning rahvastiku- ja teenusvajaduse prognoos (lisa 2). Täpsem tegevuskava järgnevateks aastateks on välja toodud lisas 3.

Arengukava protsessi raames peeti 21 aruteluseminari, sealhulgas visiooniseminar, valdkondlike töögruppide kokkusaamised (10 kohtumist), piirkondlikud kaasamisseminarid (5) ning juhtgrupi arutelud (5). Arutelude tulemusena fikseeriti valla hetkeolukord, määratleti soovitud tulevikupilt ning selle poole liikumiseks vajalikud investeeringud ja tegevused valdkonniti. Täiendavalt loodi valla veebilehel vallaelanikele võimalus teha ettepanekuid lähi-aastate tegevuste osas, mille raames laekus 300 ettepanekut. Tegevuskava puhul peab arvestama, et väliskeskkonna turbulentsus ning erinevad kriisid (sealhulgas tervishoiukriis, julgeolekukriis, energiakriis) võivad mõjutada kohaliku omavalitsuse toimimist olulisel määral, mistõttu on vajalik paindlikkus ning valmisolek plaanide kohendamiseks. See aga ei muuda valla eesmärki tagada võimalikult hea elukeskkond kõigis valla piirkondades.

Kose Vallavalitsus tänab meeldiva ja sisulise koostöö eest kõiki arengukavasse panustajaid. Ka arengukava elluviimine saab toimuda vaid erinevate osapoolte ja kogukondade koostöös.

1. Kose valla arengustrateegia

1.1. Läbivad põhimõtted

Kose vald lähtub oma tegevustes kolmest põhimõttest:

- **KOGUKONDLIKKUS** – meie tegevuse aluseks on inimesekeskne, kaasav, ettevõtlik ja koosloomeline mõtteviis.
- **TASAKAALUSTATUS** – lähtume piirkondade ja valdkondade vajadustest ning valla kui terviku huvidest.
- **TÕHUSUS** – kasutame olemasolevat ressurssi efektiivselt, mõjusalt ja keskkonnasäästlikult.

1.2. Visioon aastaks 2035

Kose vald on kogukondade vald
Kose on rohelise mõtteviisi ja elukeskkonnaga kestlik 9000[1] elanikuga omavalitsus, millel on oma nägu ja lugu. Valla igas paigas on hea elada, võimalik on valida nii linlik kui maalähedane elukeskkond. Valda iseloomustab kogukondlik mõtteviis, tasakaalustatud areng ning tõhus juhtimine.

1.3. Valdkonnaülesed eesmärgid

Kose valla tegevus aluseks on kolm valdkonnaülest eesmärki. Valdkondlikud eesmärgid on välja toodud peatükis 2.

E1: Kose vald on kogukondade vald

Kose vald on oma elanike, kogukondade, ettevõtjate ja külaliste teenistuses. Vald lähtub oma tegevustes kogukondade ootustest ja vajadustest, kaasates erinevate piirkondade ja elualade esindajaid arengu kavandamisse ja suunamisse ning toetades kogukondlikku initsiatiivi. Vald toetab sidusust ja koostööd erinevate piirkondade ja valdkondade vahel. Vallas on väärtustatud nii tänased elanikud kui uued tulijad.

E2: Kose valla igas paigas on hea elada

Kose vald lähtub on tegevustes piirkondade tasakaalustatud arengust, pidades seejuures silmas valla kui terviku huvisid. Elanikul on võimalik valida nii linlik kui maalähedane eluviis. Valla keskus, Kose alevik, on kaasaegse näo ja sisuga, keskusesse on koondunud spetsialiseeritud ja kogu valda teenindavad asutused. Valla piirkondades on tagatud vajadustele ja võimalustele vastavad kodulähedased teenused, vaba aja veetmise võimalused, piirkondlike keskuste avalik ruum on kaasajastatud. Vallal ning selle erinevatel piirkondadel on oma nägu ja lugu, siinne kultuuripärand on hästi hoitud.

E3: Kose vald on tõhus tegutseja

Kose vald on tõhus tegutseja, viies kavandatu tulemuslikult ellu. Vald kasutab olemasolevat ressurssi mõjusalt ning kaasab vahendeid arenguks ka mujalt. Valla taristu on kaasaegsel ja keskkonnasõbralikul moel kaasajastatud ning kestlik. Avalike teenuste korraldamisel, teenuste ja kaupade tellimisel tehakse koostööd kohalike ettevõtjate ja mittetulundusühendustega.
Valla tegevus lähtub suurest pildist, vald on targalt ja süsteemselt juhitud.

[1] **Kose 9000 kui valla narratiiv, lugu.** Kose vald on nagu Saab 9000 – usaldusväärne, turvaline ja töökindel, samas ka piisavalt kiire ning mahukas. Vallas on ruumi headele inimestele ja mõtetele. 9000 elanikku aastaks 2035 on suund, mis näitab valla soovi ja valmisolekut kasvada, kuid pole eesmärk omaette. Samas on 9000 inimest ka üks võimalik stsenaarium lähtuvalt valla rahvastikuprognoosist (vt ka lisa 2).

VISIOON 2035

Kose on rohelise mõtteviisi ja elukeskkonnaga kestlik 9000 elanikuga omavalitsus, millel on oma nägu ja lugu.
Valla igas paigas on hea elada, võimalik on valida nii linlik kui maalähedane elukeskkond.
Valda iseloomustab kogukondlik mõtteviis, tasakaalustatud areng ning tõhus juhtimine.

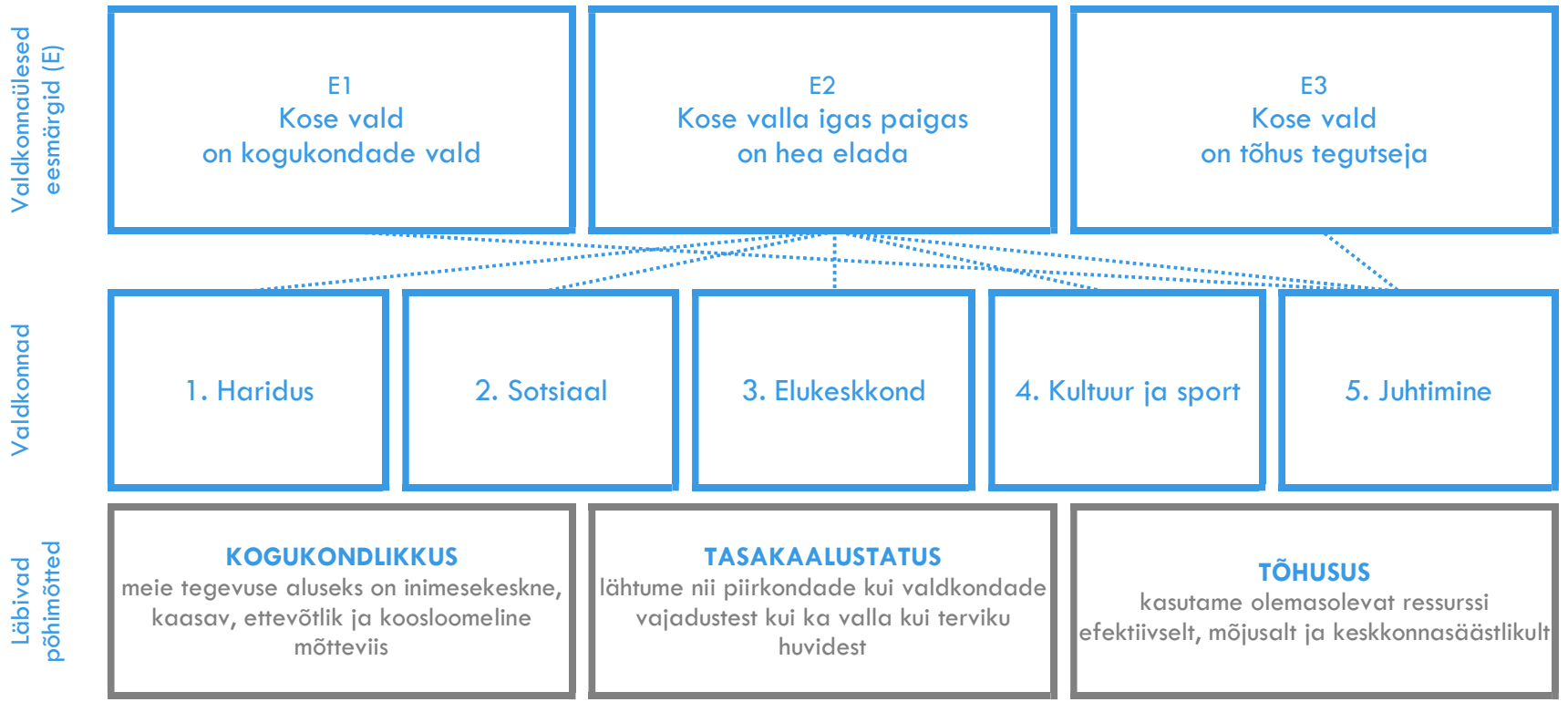

2. Valdkondlikud arendussuunad ja tegevused

Haridusvaldkond hõlmab alusharidust, üldharidust, huviharidust ja -tegevust ning noorsootööd. Valdkonna arengu kavandamisel on lähtutud valla haridusvaldkonna arengukavast, mis on koostatud 2019. aastal.

Väljakutsed ja tugevused

Väljakutsed	Tugevused
▪ **Piirkondlik lasteaia- ja koolikohtade puudus** (Kose, Kose-Uuemõisa) ▪ **Kaasava hariduse rakendamine** (sh teenuste tagamine, tugispetsialistide puudus, individuaalsete eripäradega arvestamine jms) ▪ **Õpetajate järelkasv ja motiveerimine** (sealhulgas teatud õpetajate puudus, kaasaegsete eluasemete puudus, konkurents teiste piirkondadega) ▪ **Hariduse kvaliteedi hoidmine ja tõstmine, sh nüüdisaegse õpikäsituse rakendamine** (sealhulgas suhtlusoskus, digipädevus, kaasaegsed meetodid, lapsevanemate kaasamine) ▪ **Formaal- ja mitteformaalhariduse lõimimine** (sh lõimumine huviharidusega, noorsootööga) ▪ **Taristu puudujäägid** (sh hoonete kaasajastamine, õuesõppe võimalused) ▪ **(Mobiilse) noorsootöö võimaluste suurendamine**, 13+ noorte kaasamine, Kose-Uuemõisa noortekeskuse taaskäivitamine ▪ **Noorte praktiliste oskuste arendamine, noorte kaasamine otsustusprotsessidesse** ▪ **Logistika ja transpordi tagamine valla erinevate piirkondade vahel** (sh huvihariduse kättesaadavuse tagamine)	▪ **Kodulähedased lasteaiad ja koolid** ning väljakujunenud teenuste tarbimise muster ▪ **Mitmekesine haridusvõrk ja valikuvõimalused** (alus-, üld- ja huviharidus, gümnaasium, noortekeskused, võimalused sportimiseks ja vaba aja veetmiseks piirkonniti, erasektori teenused jne) ▪ **Hea looduslähedane õpikeskkond**, õuesõppe võimalused (välja arvatud Kose) ▪ **Professionaalsed õpetajad** jt spetsialistid ▪ **Võrgustik on väljakujunenud** (koostöö erinevate spetsialistidega, ülevallalised traditsioonilised sündmused, ühistegevused) ▪ **Vallas on aktiivsed kogukonnad**, kes soovivad haridusvaldkonna arengutes kaasa rääkida ja sellesse panustada

Soovitud seisund 2035

Kose vallas pakutav haridus on nüüdisaegne ja õppijakeskne. Vallas on pühendunud ja asjatundlikud õpetajad ning innukad õppijad. Õpiruum on kaasajastatud, õpitakse looduslähedases keskkonnas, päriselu baasil ja individuaalseid erisusi arvestades. Valla haridusvõrk on ühtne, korrastatud ja mitmekesine, kodulähedane alus-, põhi- ja keskharidus on lõimitud mitteformaalse õppega. Asutused ja kogukonnad teevad tihedat koostööd, luues kõigile võimaluse õpirõõmu kogeda.

Haridusvaldkonna arendamisel lähtutaks järgnevatest põhimõtetest:

- **Kodulähedus** – haridusvaldkonna arendamisel lähtutakse printsiibist, et heal tasemel alus- ja põhiharidus ning võimalused mitteformaalseks õppeks on ka tulevikus kättesaadavad kõigis valla suuremates keskustes.
- **Looduslähedus** – võrreldes linnaliste omavalitsustega on Kose valla eeliseks looduslähedane elukeskkond. Looduslähheduse rakendamine parimal moel, sealhulgas õuesõppe võimaluste arendamine, on lähteprintsiip kõigis haridusasutustes.
- **Mitmekesisus** – Kose vallas pakutakse alus-, põhi-, gümnaasiumi ja huviharidust ning mitmekesiseid mitteformaalse õppimise võimalusi. Teenuste mitmekesistamiseks on vajalik ka erasektori pakutavate õppevõimaluste edasiarendamine.
- **Nüüdisaegsus** – muutunud õpikäsituse efektiivne rakendamine, sealhulgas üldpädevuste arendamine, tehnoloogia- ja digiõpe ning elukestev õpe koos kaasaegsete õppemeetodite, vahendite ja keskkonnaga, on läbivaks arenduspõhimõtteks kõigis haridusasutustes.

Valdkondlikud eesmärgid

VE1.1: Õppekohad on tagatud, õpiruum on korrastatud, kaasajastatud ja looduslähedane:
Kose valla haridusasutuste võrk on korrastatud, kõigile on tagatud lasteaia- ja koolikohad. Haridusasutustes on kaasaegne ja turvaline õpikeskkond ning -vahendid. Valla head looduskeskkonda rakendatakse nii formaalses kui mitteformaalses õppimises parimal võimalikul viisil.

VE1.2: Laste ja noorte individuaalsed eripärad on toetatud
Haridusvaldkonna tugiteenused on tagatud ülevallaliselt, õppijaid toetatakse kõigil haridustasemetel. Haridusasutuste õpetajatel on teadmised ja oskused kaasava hariduse rakendamiseks. Vallas rakendatakse mobiilset noorsootööd.

VE1.3: Haridusvaldkonnas töötavad pühendunud ja asjatundlikud inimesed, haridus lähtub nüüdisaegsest õpikäsitusest
Kose valla haridusvaldkonnas töötavad pühendunud ja kompetentsed juhid, õpetajad ja teised haridustöötajad. Õpetajate järelkasv on tagatud, nende töö on väärtustatud. Haridusasutused rakendavad nüüdisaegset õpikäsitust ja õppemeetodeid. Haridusasutustes on avatud, koostöine ja arengut toetav organisatsioonikultuur.

VE1.4: Haridusruum on lõimitud, ühtne ja koostegev
Toimib koostöö valla erinevate haridusasustuste ning haridusasutuste ja kogukonna vahel. Mitteformaalset õppimist arvestatakse formaalhariduses. Noored on kaasatud otsustusprotsessidesse.

Investeeringud ja tegevused

Tegevussuund 1.1: Õppekohad on tagatud, õpiruum on korrastatud, kaasajastatud ja looduslähedane

- Kose ning Kose-Uuemõisa piirkonna lasteaia- ja koolikohtade pakkumise alternatiivide analüüs, tegevusplaani koostamine ning elluviimine
- Olemasolevate õppehoonete kaasajastamine
- Ametikorterite renoveerimine uutele spetsialistidele
- Välialade ja õuesõppevõimaluste süsteemne edasiarendamine, rekreatsioonialad, turvalised ligipääsud jms

Tegevussuund 1.2: Laste ja noorte individuaalsed eripärad on toetatud

- Vallaülese tugikeskuse loomine toe võimaluste tagamiseks HEV-lastele lasteaedades ja koolides
- Mobiilse noorsootöö arendamine

Tegevussuund 1.3: Haridusvaldkonnas töötavad pühendunud ja asjatundlikud inimesed, haridus lähtub nüüdisaegsest õpikäsitusest

- Haridustöötajate palgakorralduse kaasajastamine, motivatsioonipakettide loomine
- Nüüdisaegne õpikäsituse kajastamine koolide ja lasteaedade arengukavades ning selle süsteemne rakendamine
- Koostöös kõrgkoolidega, praktikavõimaluste pakkumine
- Praktiliste tegevusvõimaluste pakkumine noortele (nagu õpilasmalevad, töö- ja õpilaagrid)

Tegevussuund 1.4: Haridusruum on lõimitud, ühtne ja koostegev

- Formaalse ja mitteformaalse õppe lõimimiskava koostamine ja rakendamine (konkreetne tegevusplaan)
- Vallaülene koostöö õppeasutuste vahel (ühised sündmused jms)
- Kogukonna ja lastevanemate kaasamine haridusasutuste arengusse, koostöö hoolekogudega jms
- Noorte ettevõtlikkuse ja omaalgatuse toetamine, noorte kaasamine otsustusprotsessidesse

2.2. Sotsiaal

Sotsiaalvaldkond hõlmab sotsiaalhoolekannet, terviseedendust ja esmatasandi tervishoidu.

Väljakutsed ja tugevused

Väljakutsed

- **Sotsiaalvaldkonna teenuste kompleksne arendamine** (Hariduse 2A hoone baasil)
- **Teenuste kättesaadavuse optimaalne tagamine** (nt taksoteenus kogukonnaga koostöös)
- **Teenuste koostöö ja integreeritus** (riik ja KOV, meditsiini ja hoolekande koostöö)
- **Ligipääsetavuse tagamine avalikele hoonetele,** universaalse disaini rakendamine
- **Mõtestatud terviseedendus; vaimse tervise toetamine jms** (lastega pered)

Tugevused

- **Teenused, toetused, teenusepakkujad** (sots. transport jms, kohapeal olemas, võimalused tagatud)
- **Valdkonna spetsialistide olemasolu**
- **Kogukondade omavaheline koostöö on toimiv**
- **Sotsiaaleluruumid on olemas**
- **Mitmekesised liikumis- ja sportimisvõimalused**

Soovitud seisund 2035

Kose valla sotsiaalvaldkonna teenused on süsteemselt, kompleksselt ja jätkusuutlikult välja arendatud, selleks otstarbeks on terviklikult rekonstrueeritud Hariduse 2A hoone Kose alevikus. Teenuste kättesaadavus on tagatud, seda toetab toimiv nõudepõhine ühistransport. Info teenuste ja võimaluste kohta on sihtgrupiti hõlpsasti kättesaadav. Kõik avalikud hooned on ligipääsetavad erivajadustega inimestele.

Investeeringud ja tegevused

Tegevussuund 2.1: Sotsiaalvaldkonna teenused on kompleksselt välja arendatud, Hariduse 2A hoone on kujundatud tugikeskuseks

- Teenuste vajaduse kaardistamine olulisemate sihtrühmade lõikes (vanemaealised, pered, pikaajalised töötud) koostöös haridusvaldkonnaga
- Sotsiaalvaldkonna teenuste arendamise kontseptsiooni koostamine, sh Hariduse 2A hoone ruumiprogramm
- Hariduse 2A hoone rekonstrueerimisprojekti koostamine
- Hariduse 2A hoone rekonstrueerimine

Tegevussuund 2.2: Teenuste info ja ligipääsetavus on tagatud

- Kommunikatsioonitegevuste kavandamine ja elluviimine vajadustest (kaardistusest) lähtuvalt
- Ligipääsetavuse tagamine avalikele hoonetele (kaardistus ja sellest lähtuv tegevusplaan)

2.3. Elukeskkond

Valdkond hõlmab keskkonna, kommunaalmajanduse, taristu, avaliku ruumi ning transpordi arenguga seonduvat.

Väljakutsed ja tugevused

Väljakutsed

- **Ühistranspordi ühendused on katkendlikud** (vajaduspõhise, personaliseeritud transpordi arendamine)
- **Jäätmemajanduse kaasajastamine** (sealhulgas liigiti kogumine, taaskasutus, inimeste informeerimine ja teadlikkuse tõstmine)
- **Suuremates asulates inimkeskse avaliku ruumi loomine** (sh parkide/avalike alade hooldus)
- **Veemajanduse ja kaugkütte jätkusuutlikkuse tagamine** (sh alternatiivide analüüs, valikute tegemine)
- **Sademevee probleemid tiheasustustes** (eelkõige suuremates alevikes)
- **Teehoiu kestlik areng** (sealhulgas mustkate, avalike teede vajadus)
- **Rasketranspordi väljaviimine** alevikest/asulatest
- **Kergliiklusteede ühendamine võrgustikuks**
- **Amortiseerunud tänavavalgustus**
- **Amortiseerunud avalikud hooned**

Tugevused

- **Kergliiklusteede areng** (kergliiklusteede võrk alevike ümber)
- **Säilinud rohealad**
- **Kaasajastatud vee- ja küttetaristu** (vee kvaliteet ühisveevõrgus, toimiv ÜVK)
- **Turvaline elukeskkond**
- **Väljakujunenud keskused, piisav teedevõrk**
- **Piisav vaba ruum eraarendusteks**
- **Toimiv ühistransport** (suuremas osas)

Soovitud seisund 2035

Kose vallas on puhas elukeskkond, jäätmekäitlus on kaasaegne ja põhineb ringmajandusel. Valla suuremate asulate avalik ruum on terviklikult kaasajastatud. Valla erinevad piirkonnad on omavahel säästlikult ühendatud, toimib nõudepõhine ühistransport. Valla kommunaalvaldkond on kestlikult korraldatud, tagatud on kvaliteetne vee- ja soojateenus. Avalikud hooned ja rajatised on energiatõhusad ja kaasaegsed, kasutatakse taastuvenergia lahendusi. Vallas on piisavalt võimalusi liikumiseks vabas õhus, olulisemad keskused on ühendatud kergliiklusteede võrgustikuga, teede hooldus ja arendus on kestlik. Vallale kuuluvad hooned on optimaalselt kasutatud, hoonete ristkasutus on toimiv.

Investeeringud ja tegevused

Tegevussuund 3.1: Keskuste avalik ruum on kaasajastatud

- Arhitektuurikonkurssi tööde elluviimine Kose alevikus

- Keskusalade arendamise tervikliku nägemuse koostamine (arhitektuurikonkursside läbiviimine/ruumikavade koostamine), projekteerimine ja kava elluviimine

Tegevussuund 3.2: Jäätmemajandus on kaasajastatud

- Jäätmeveo korraldamine uutest põhimõtetest lähtuvalt
- Kose uue jäätmejaama arendamine ringmajanduskeskusena

Tegevussuund 3.3: Nõudepõhine ühistransport on rakendunud

- Nõudepõhise ühistranspordi pilootprojekti läbiviimine
- Erinevate lahenduste katsetamine, elluviimine (nt rattarent, isesõitev buss, kogukonnatakso)

Tegevussuund 3.4: Teehoid on kestlik

- Teede auditi läbiviimine
- Teede-tänavate korrashoid ja arendamise tagamine auditist ja teehoiukavast lähtuvalt

Tegevussuund 3.5: Valla hooned ja rajatised on kaasaegsed, energiatõhusad ja kasutavad taastuvenergiat

- Valla energia- ja kliimakava koostamine
- Olemasolevate hoonete rekonstrueerimine energiatõhusaks meetmete kaasabil (nt CO2 meede)
- Tänavavalguse renoveerimine, sh nutikad lahenduste rakendamine

Tegevussuund 3.6: Avalikud hooned ja ruumid on optimaalselt kasutatud

- Kohaliku omavalitsuse hoonete ja ruumide kasutamise hetkeolukorra kaardistus, ristkasutusvõimaluste analüüs ning sellest lähtuva tegevusplaani koostamine (eelkõige Kose ja Kose-Uuemõisa)
- Kaugtöövõimaluste loomine avalike ruumide baasil

Tegevussuund 3.7: Vee- ja soojamajandus on jätkusuutlik

- Kommunaalettevõtete ühinemise ja teiste alternatiivide analüüs, valikute tegemine
- ÜVK kaasajastamine, sellest lähtuvad arendustegevused
- Soojamajanduse arengukava koostamine, kaugkütte arendamine sellest lähtuvalt
- Sademevee hetkeolukorra kaardistamine ja lahenduste analüüs suuremates asulates

Tegevussuund 3.8: Jalg- ja jalgrattateede (JTT) võrgustik ja rohevõrgustik on välja arendatud

- JJT võrgustiku väljaehitamine etapiviisiliselt
- Rohevõrgustiku teemaplaneeringu koostamine

2.4. Kultuur ja sport

Valdkond hõlmab kultuuri, spordi, vaba aja ja kogukondadega seonduvat.

Väljakutsed ja tugevused

Väljakutsed

- **Kogukonna kaasamine valla arengusse** (sh uute, mitteaktiivsete, noorte kaasamine ja integreerimine kogukonnategevustesse;
- **Selge ja läbipaistva kommunikatsiooni tagamine** valla ja kogukondade vahel;
- **Välispordi võimaluste edasiarendamine** (sh jõulinnakud; kergliiklusteed; spordirajatised)
- **Ruumipuudus teatud kellaaegadel**, ristkasutuse tagamine
- **Kose-Uuemõisa mõisa arendusplaani** koostamine ja selle elluviimine
- **Muuseumi valdkonna arendamine** (sh kihelkonnamuuseum)
- **Eestvedajate, osalejate vähenemine rahvakultuuri valdkonnas** (sh laulu- ja tantsupeo liikumine)
- **Vallapoolse kultuurikorralduse puudumine** Ardu - Kõue - Habaja piirkonnas
- **Kultuuriobjektide kaasajastamine, tähistamine**
- **Valdkonna juhtimise ja haldamise korrastamine** (sh spordiobjektide haldamine; kultuuriasutuse ja -korralduse struktuur)

Tugevused

- **Mitmekesised valikuvõimalused vaba aja veetmiseks, kultuuri nautimiseks, sportimiseks;** (sh kultuurikeskus, spordimaja, rahvamajad)
- **Traditsioonilised üritused, tegevused, sündmused;**
- **Mitmekesine loodus, roheline elukeskkond** (pargid, loodusrajad, kergliiklusteed jms)
- **Aktiivsed kogukonnad**, tugevad eestvedajad
- **KOV tugi ja toetused kogukondadele**

Soovitud seisund 2035

Kose valla mitmekülgne kultuuri- ja spordielu pakub väärtuslikku ajakasutust kogu elukaare ulatuses. Kose vallas on aktiivsed kogukonnad, kes osalevad kohaliku elu kujundamisel. Tagatud on järelkasv rahvakultuuri kestmiseks, traditsioonilised sündmused on hoitud ja edasiarendatud. Valla kõigis piirkondades on mitmekesised kultuuri, spordi ja vaba aja veetmise võimalused, ning toimivad kogukonnakeskused. Kultuuri- ja spordivaldkonna juhtimine toimib ühtsetest põhimõtetest lähtuvalt ja on korrastatud. Vallas on kaasajastatud kihelkonnamuuseum, ajalooline pärand on hoitud. Kommunikatsioon valla ja kogukondade vahel on toimiv, info on hõlpsasti kättesaadav. Nõudepõhine ühistransport tagab võimaluse osaleda kultuuri-, spordi- ja teistel sündmustel valla igas piirkonnas.

Investeeringud ja tegevused

Tegevussuund 4.1: Spordi, kultuuri ja vaba aja veetmise võimalused on kaasaegsed

- Kose staadioni kaasajastamine
- Kunstmuru jalgpalliväljaku rajamine
- Habaja külakeskus „Fresko“ kaasajastamine (välistoetuste olemasolul külaseltsi eestvedamisel)
- Kose laululava ja noortelava kaasajastamine
- Vaba aja ja rekreatsioonivõimaluste arendamine piirkondades vastavalt iga-aastasele plaanile (mänguväljakud, spordiväljakud, välijõusaalid, matkarajad jms)
- Kose Motokeskuse väljaarendamine Kose-Risti kaevanduse plaanil (arendaja on MTÜ Motospordi Arengukeskus)

Tegevussuund 4.2: Kultuuri- ja spordivaldkond on väärtustatud, pärand on hoitud

- Kihelkonnamuuseumi kontseptsiooni väljatöötamine ja plaani elluviimine
- Kose-Uuemõisa mõisakinnistu arendamise tegevusplaani koostamine ja elluviimine
- Valla raamatukogude arendamine valdkonna arengukavast lähtuvalt
- Laulu- ja tantsupeol osalevate kollektiivide toetamise jätkamine
- Uute elanike tervitamise programmi väljatöötamine ja rakendamine koostöös kogukonnaga

Tegevussuund 4.3: Kultuuri- ja spordivaldkonna juhtimine on korrastatud (vt juhtimisvaldkond)

- Valla kultuurikorralduse (sh rahastamine, külavanemad) mudeli väljatöötamine ja rakendamine
- Spordivaldkonna haldusmudeli väljatöötamine ja rakendamine

2.5. Juhtimine

Väljakutsed ja tugevused

Väljakutsed

- **Kompetentse personali tagamine ja spetsialistide omavaheline koostöö** (sh spetsialiseeritus, teatud ametikohtade kaetus, koostöö ja infovahetus)
- **Allasutusi on palju, juhtimistegevuste tõhustamine** (sh haridus, kultuur ja spordivaldkond)
- **KOV personali järelkasv**: kuidas värvata noori, valdkond ei ole populaarne, praktika pakkumine
- **IT valdkonna kaasajastamine** (sh nii kompetents rahastamine, keskne koordineerimine ja arendamine)
- **Kogukonna kaasamine juhtimis- ja otsustusprotsessi** (sh kompetentsi kaasamine juhtimisse, alt üles tulevate ideede saamine)
- **Kommunikatsiooni süsteemne arendamine** (nii igapäevane kommunikatsioon kui valla maine teadlik kujundamine)
- **Vallamaja on amortiseerunud** ja ei vasta kaasaegsetele nõuetele

Tugevused

- **Allasutuste konsolideerimise positiivsed näited** (nt noortekeskused, raamatukogud, huvikool)
- **Külavanemate esindatus,** arvestatavas osas asustusüksustest on külavanemad
- **E-teenuste areng on toimunud**, IT valdkonna olulisus on teadvustatud

Soovitud seisund 2035

Kose vallavalitsuses on motiveeritud ja spetsialiseerunud töötajad. Valla kogukonnad on aktiivsed ja osalevad valla arengu kujundamisel ja otsuste langetamisel, valla erinevad piirkonnad on esindatud. Valla asutuste tegevus ning tugiprotsessid on korrastatud, erinevad valdkonnad on süsteemselt koordineeritud. IT valdkond vastab kaasajale ja on süsteemselt juhitud. Kose vallal on uus ja kaasaegne vallamaja.

Investeeringud ja tegevused

Tegevussuund 5.1: Vallas on pädevad ja motiveeritud ametnikud ja töötajad

- Täiendavate spetsialistide värbamine eelkõige majandusarengu, hariduse ja arenduse valdkonnas (sealhulgas järelevalve; haridusspetsialist, arendusspetsialist)
- Praktikakohtade süsteemne pakkumine (võimaluste pakkumine haridusasutustele, võimalusel praktikatasu)
- Arenguvestluste ja koolituste süsteemi loomine ja selle elluviimine (sh allasutuste juhid)
- Organisatsioonikultuuri ja meeskonna arendamine (sealhulgas meeskonnakoolitused, ühiste väärtuste määratlemine)
- Vallavalitsuse töötajate motivatsioonipaketi loomine

Tegevussuund 5.2: Valla kommunikatsioonivaldkond toimib süsteemselt:

- Valla teavituskanalite arendamine (nt uudiskiri) ja kvaliteetse sisuloome tagamine (info ja harimine)
- Strateegilise kommunikatsiooni loomine (sõnumite, kontaktisikute kokkuleppimine)
- Valla mainekujunduse süsteemne arendamine ja valla kui tööandja brändingu väljatöötamine

Tegevussuund 5.3: Haldustegevuse juhtimine toimib keskselt/koordineeritult

- Hariduse- ja sotsiaalvaldkonna tugiteenuste keskse arendamine kava koostamine
- Haldusvaldkonna tugiteenuste konsolideerimise võimaluste analüüsi ja tegevusplaani koostamine (fookus: Kose ning Kose-Uuemõisa piirkonnas)
- Vee- ja soojamajanduse tulevikualternatiivide analüüs ja tegevused sellest lähtuvalt
- Spordi-, kultuuri ja vaba aja korralduse alternatiivsete mudelite analüüs
- Hallatavate asutuste tegevuse tõhustamine, ühine juhtimine vastavalt vajadusele

Tegevussuund 5.4: Valla IT on kaasaegne

- Admin. ja kasutajakoolituse järjepidev läbiviimine (nt 365 jne)
- IT-valdkonna auditi ja arendusplaani koostamine
- Kasutajasõbralike e-teenuste arendamine: pabervormidelt üleminek e-lahendusteni
- GISil põhinevate lahenduste kasutuselevõtmine (eelkõige kommunaalvaldkond)
- Erinevate kaasamispraktikatega tutvumine (nagu äpid); valla jaoks sobiliku rakenduse valimine

Tegevussuund 5.5: Valla kogukonnad osalevad aktiivselt kohaliku elu arendamisel:

- Kogukonnakomisjoni tegevuse toetamine
- Külavanemate rolli mõtestamine, toetussüsteemide kaasajastamine jms (vt ka kultuuri, spordi ja teiste korraldusmudelite analüüs)
- Elanikkonnakaitse kontseptsiooni arendamine
- Regulaarsete/süsteemsete kohtumiste korraldamine kogukondade ja ettevõtjatega

2.6. Piirkondlikud prioriteedid

Arengukava koostamise raames olid piirkondlikud kaasamisseminarid Habaja, Kose aleviku, Kose-Uuemõisa, Oru ja Ardu piirkonnas, kus arutati piirkondlikke prioriteete. Lisaks viidi läbi internetiküsitlus, mille raames selgitati välja elanike nägemus piirkondlikest vajadustest. Järgnevalt on kokkuvõtvalt välja toodud 4-5 piirkondade elanike jaoks kõige olulisemat küsimust.

Ardu piirkond

- Teede korrashoid üldiselt
- Ardu Kooli renoveerimine
- Piirkondliku kultuuritöötaja puudumine
- Paunküla veehoidla piirkonna areng

Habaja piirkond

- Kergliiklustee rajamine (Habaja asula vahel, sealt edasi olemasoleva riigimaantee ääres)
- Habaja külakeskuse Fresko kaasajastamine
- Skatepargi/mänguväljaku rajamine Habaja alevikus
- Tänavavalgustuse uuendamine

Kose piirkond

- Kõnniteedega seonduv, sõiduteede korrashoid üldiselt
- Uus lasteaed
- Keskväljaku arendamine
- Kunstmuru jalgpalliväljak
- Kose gümnaasiumi areng

Kose-Uuemõisa piirkond

- Lasteaiakohad (ruumiprobleem)
- Mõisa tulevik (leida kompleksne lahendus)
- Raamatukogu ruumipuudus
- Vaba aja võimaluste loomine noortele
- Kergliiklustee (Pargi tn)

Oru piirkond

- Kergliiklusteede rajamine, teede korrashoid üldiselt
- Oru põhikooli rekonstrueerimine
- Kunstmuru jalgpalliväljak
- Lagunenud hoone lammutamine
- Transpordiühendused, eelkõige Kose suunal

Ravila piirkond

- Kergliiklustee (Ravila-Vardja)
- Teede korrashoid üldiselt
- Külakeskuse ruumide puudus

3. Arengukava rakendamine ja seire

Kose valla arengukava rakendatakse tegevuskava ja eelarvestrateegia alusel valla arengustrateegiast ning valdkondlikest tegevussuundadest lähtuvalt. Konkreetsete investeeringute kavandamisel lähtutakse eelarvestrateegiast ja iga-aastaselt vallaeelarves toodust.

Üks kord aastas vaatab Kose Vallavalitsus arengukava üle ning esitab aruande Kose Vallavolikogule kinnitamiseks. Arengukava ülevaatamisel hinnatakse eesmärkide poole liikumist ja tegevuste elluviimist ning viiakse vajadusel sisse korrektuurid. Samuti on vajalik valla arengukava üle vaadata uute strateegiliste dokumentide uuendamisel või koostamisel (nt valla ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arengukava, soojamajanduse arengukava).

Arengukava seire ja hindamine toimub kolmel tasandil:

- **Elanike rahulolu hindamine vallaelanike küsitluse baasil** (viiakse läbi iga 4 aasta tagant; alus 2019. aasta küsitlus)
- **Minuomavalitsus.ee valdkondlike tulemuste hindamine ja võrdlus** (iga-aastaselt; siht: parandada positsiooni kõigis valdkondades võrreldes eelneva aasta tulemustega)
- **Arendustegevuste täitmise hindamine** (iga-aastaselt; alus: tegevuskava ja eelarve)

Arendustegevuste täitmist mõõdetakse nn valgusfoori meetodil:

- PUNANE – tegevust pole alustatud (tegevuse suhtes pole midagi toimunud, puuduvad konkreetsed vastutajad, tähtajad ja ressursid; eraldi hinnang ja põhjendus)
- KOLLANE – tegevus on täitmisel (eraldi hinnang, kas plaanipäraselt või esineb kõrvalekaldeid).
- ROHELINE – tegevus on lõpule viidud.

Jooksvalt jälgitakse ka peamisi makromajanduslikke näitajaid (nagu elanike arv/maksumaksjate arv, keskmine sissetulek elaniku kohta/maksumaksja kohta, valla põhitegevuse tulem).

Lisa 1: valla hetkeolukorra ülevaade

Lisa 2: rahvastikuprognoos

Lisa 3: investeeringute ja tegevuste kava